

voorzeker tot bevestiging zijner stellingen, maar zijn in den regel niet gerechtvaardigd door de premissen, soms daarmede in strijd en meestal volkomen willekeurig, terwijl hij van de eene conclusie tot de andere pleegt over te springen, zonder herkenbaar of duidelijk aangewezen verband met eene lichtheid en gemakkelijheid die meer verwondering dan bewondering wekken". (bl. 14/15)

⁷⁸⁾ *Gerichtssaal*, dl. XLVI, bl. 240.

⁷⁹⁾ *Z.*, dl. XVIII, bl. 358.

⁸⁰⁾ *Centralblatt f. Rechtsw.*, Bd XIX, bl. 62, bij de bespreking van Ferriani's *Schlaue und glückliche Verbrecher*.

⁸¹⁾ Psalm XIV : 3; LIII : 4; Rom. III : 10—12.

⁸²⁾ *T. a. p.*, dl. XLVI, bl. 241.

⁸³⁾ *T. a. p.*, dl. XLVI, bl. 408.

⁸⁴⁾ *Z.*, dl. XVIII, bl. 243/44. In gelijken trant schrijft Dr. Jelgersma: »Wanneer men aanneemt dat de groote meerderheid der menschen, dat de moreele middelmaat, bij gelegenheid tot misdadige handelingen kan komen, indien de uitwendige omstandigheden maar in voldoende mate ongunstig zijn, dan sluit deze definitie van den gelegenheids-misdadiger zijne psychische gezondheid in, alleen om deze reden, dat de groote meerderheid, de middelmaat, in eene gezonde maatschappij *per se* niet ziek is." (*T. v. S.*, dl. VI, bl. 100) Volgens hem is de gelegenheidsmisdadiger gezond, de geboren-misdadiger ziek.

Dr. Jelgersma spreekt van eenen gezonden misdadiger en eene gezonde maatschappij. Wordt het woord beide malen in denzelfden zin gebezigd? Men spreekt wel eens, meer figuurlijk, van de gezondheid der maatschappij. Intusschen kan wellicht worden gevraagd, waar deze geheel gezonde maatschappij is. Ik zal geenszins den misdadiger, hetzij den »gewoonte-», hetzij den »gelegenheidsmisdadiger», als ziek, d. i. zedelijk niet-schuldig beschouwen. Zelfs is alle mensch geneigd ten kwade. Evenwel blijft de maatschappij — ik zeg niet: gezond, maar toch — in stand. Reeds door de gemeene genade Gods, die kwaad stuit. Evenwel ondergaat de maatschappij den invloed van den verkeerden wortel. Zoo doen zich wel in de maatschappij de gevolgen der zonde voelen, die, doorwerkende, zelfs tot geheele ontbinding van de samenleving leiden zou, maar door bijzondere genade tot bekeering, en gemeene genade tot bewaring, wordt het leven der menschheid bewaard, waarin Gods raad volvoerd moet worden.

⁸⁵⁾ Zie Louis Proal, *La Criminalité politique* (1895), bl. 71.

⁸⁶⁾ *Actes*, bl. 274 en volg.; *Archives de l'Anthrop. Crim.*, dl. IV, bl. 560/61.

⁸⁷⁾ Dit moreel atavisme in onderscheiding van het fysieke leert Colajanni aldus. In 's menschen karakter zijn 2 elementen: een geërfde grondslag en een in het individueele leven verworven massa voor-